

European Electoral Studies

VOLUME: 3
ISSUE: 1

Suad Arnautović (ed.) Lokalni izbori 2004. godine – naučene lekcije (Suad Arnautović (ed.) Local elections 2004 – lessons learned)

review

Damir Kasum (kasum@mail.muni.cz)

Arnautović, S. (ed., 2005): Lokalni izbori 2004. godine – naučene lekcije. Sarajevo, Magistrat

1. Úvod

Sborník Lokalni izbori 2004. godine – naučene lekcije, respektive Local elections 2004 – lessons learned, vznikl jako dodatečný produkt odborné konference, která se věnovala analýze místních voleb v Bosně a Hercegovině z října 2004. Snahou účastníků¹ bylo poučit se z voleb a aplikovat použité zkušenosti pro všeobecné volby v roce 2006. Tento sborník představuje typický výtvar bosenskohercegovské politologické tvorby. Důvodů pro toto tvrzení je hned několik.

Prvním z nich je celková podoba sborníku. V posledních letech si bosenskohercegovští autoři oblíbili dvojjazyčnou podobu svých děl. Takto vytvořené dílo vypadá tak, že z jedné strany publikace čtenář narazí na obálku psanou v BHS², a když ji otočí, překvapí jej stejná obálka v anglickém jazyce. Půlka knížky je psána v BHS a druhá v angličtině, což má za následek, že místo 160 stran originální bosenskohercegovské politologické literatury čtenář získá 80 stránek, a to hned dvakrát. Zcela postrádám jakoukoliv logiku vydávání podobného typu publikací. Pouze se tím knížka zdraží, přičemž knížky v Bosně a Hercegovině rozhodně nepatří k levnějším artiklům.

Dalším aspektem je skutečnost, že i zbylých 80 stránek textu rozhodně nelze považovat za zcela hodnotné. Kapitoly typu úvodní projevy, projevy hostů, či dokonce desetistránkový seznam účastníků konference (obsažený v obou jazykových variantách sborníku) jsou zcela zbytečné v tomto typu vědecké publikace. Celkově se čtenářům dostane do ruky zhruba 50 stránek vědecky použitelného textu.

Sborník obsahuje řadu drobných chyb,³ které by se v něm nemusely vyskytovat v případě alespoň průměrné korektury textu. Chyba, která naopak pobaví, je ta, že v úvodu editor uvádí, že se konference odehrála 27. a 28. května 2004, tedy půl roku před volbami. Nicméně pokud si knížku otočíme a podíváme se do anglické verze, pak se dozvíme přesnější datum, a to 27. a 28. květen 2005. Avšak pokud chceme být zcela přesní a dopátrat se, kdy se vlastně ta „záhadná“ konference odehrála, pak z internetu⁴ získáme již třetí údaj, tedy 26. až 28. dubna 2005. Na první pohled tento problém může působit jako nepodstatný, ale právě tento zmatek s datem poukazuje na nedůslednou práci editora sborníku.

¹ Účastnila se jí řada členů okresních volebních komisí, odborníků na volby, vědců, představitelů státní správy a představitelů mezinárodních institucí působících v Bosně a Hercegovině.

² BHS – oficiální jazyk v Bosně a Hercegovině, tedy bosensko-chorvatsko-srbský.

³ Např.: neustále se opakující stylistická chyba, kdy se na konci řádku vyskytují písmenka a, i, o.

⁴ <http://www.izbori.ba>

Příspěvky do sborníku lze označit rozsahově za chudé. Z celkových čtyř příspěvků bosenskohercegovských politologů mají první tři každý po šesti stránkách. Poslední pouze tři strany.

2. Jednotlivé příspěvky

První příspěvek sepsal editor Suad Arnautović a nese totožný název jako sborník. Autor v něm analyzuje místní volby z 2. října 2004. Zamýšlí se především nad různorodostí volebních systémů, které se používají během místních voleb v Bosně a Hercegovině. Jako pozitivum vidí, že starostové (načelníci općina) a primátor (gradonačelnik) Banja Luky jsou voleni přímo. Tento systém volby podporuje, avšak neuvádí proč a jaké jsou dle něj výhody přímé volby.

Arnautovićův text je zajímavý z hlediska studia volebních výsledků a průběhu voleb, nicméně nepředstavuje nic revolučního. Za hodnotnou lze považovat jeho přesnou charakteristiku významu voleb z roku 2004: zavedení přímé volby starostů a skutečnost, že volby byly poprvé organizovány institucemi Bosny a Hercegoviny.

Na problematiku přímé volby starostů navazuje další příspěvek Mirka Pejanoviće *Neposredni izbor načelnika sa stanovišta lokalne samouprave*⁵. Pejanović vidí v úřadu starosty klíčového aktéra místní samosprávy. Vystupuje zde s tezí, že pokud je starosta volen občany, pak bude slábnout jeho vázanost na jeho mateřskou a další politické strany a rovněž dojde k posilování jeho závislosti na občanech. Domnívám se, že se zde Pejanović mýlí a pravda je zcela opačná.

Základním argumentem Pejanoviće je fakt, že většina⁶ zvolených starostů získala ve volbách více hlasů než jejich politická strana. Jako konkrétní příklad uvádí Bosenskou Dubici, ve které starosta získal 54,71 % hlasů, ale jeho politická strana získala pouze 5,73 %. Dle Pejanovićovy teze by postavení starosty Bosenské Dubice mělo být nezávislé na politických stranách. Evidentní je, že starosta, jehož politická strana získala v okresním zastupitelstvu necelých 6 % hlasů, bude ještě závislejší na politických stranách, jelikož bude muset získat jejich podporu při prosazování své politiky.

Teprve až na konci svého příspěvku se konečně zamýšlí nad situací, kdy starosta nemá podporu zastupitelstva. Aby se těmto situacím předešlo, doporučuje vytvoření legislativních opatření. Bohužel tuto myšlenku dále nerozvádí.

⁵ Přímá volba starostů z pohledu obyvatel jednotky místní samosprávy.

⁶ Konkrétněji starostové ze 109 okresů z celkových 139.

Dle mého názoru je ještě absurdnější teze, že voliči během přímé volby preferují kandidáty, kteří mají manažerské schopnosti a dobrou morální reputaci v okrese, což je povede k tomu, že si vyberou dobrého kandidáta. Takováto teze je přespříliš optimistická a kalkuluje s tím, že jsou občané imunní vůči lžím a populismu a že všichni voliči dobře znají kandidáty na starostu.

Pejanović se dopouští i stylistických chyb. Občas píše srbsky, pak zase chorvatsky a někdy obě varianty dohromady (např.: općina – opština – općina/opština). Ačkoliv uvádí bohatý seznam použité literatury, ani jednou z ní ve svém příspěvku necituje.

Za kvalitnější příspěvek lze považovat text Omera Ibrahimagiće Način izbora gradonačelnika u Bosni i Hercegovini i izborne jedinice⁷. Ibrahimagić se v tomto textu věnuje problematice voleb primátorů⁸ v Bosně a Hercegovině. Jako problém vidí rozdíly ve způsobu volby primátorů, kdy si de facto každé město volí⁹ svého primátora dle vlastního volebního systému.

Ibrahimagić detailně popisuje a analyzuje jednotlivé volební systémy pro volbu primátora. Prezентuje jejich výhody a nevýhody. Nesrovnalosti ve volebních systémech navrhuje vyřešit vytvořením jednoho volebního zákona pro volbu primátorů na celostátní úrovni. Za zajímavý návrh lze považovat myšlenku o potřebě sjednocení Sarajeva a Východního Sarajeva (bez okresu Sokolac) v předválečné podobě.

Poslední a zároveň i nejkratší příspěvek napsal Zorana Tomić – Mediji i kampanje političkih stranaka¹⁰. Jeho práce analyzuje průběh volební kampaně v médiích. Tvrdí, že legislativa související s regulací kampaně je moderní, ale není dostatečně vymáhána. Uvádí, že při volbách až 34 % elektronických médií nesplnilo své povinnosti vyplývající ze zákona.

⁷ Způsob volby primátorů v Bosně a Hercegovině a volební okrsky.

⁸ Úřad primátora existuje v Sarajevu, Východním Sarajevu, Mostaru, Banja Luce, distriktu Brčko a dále pak vznikl ještě v Tuzle.

⁹ Banja Luka volí primátora přímo, v Distriktu Brčko je volen členy okresního-distriktního zastupitelstva, v Mostaru přímo volenými městskými zastupiteli, ve Východním Sarajevu a Sarajevu delegovanými členy městského zastupitelstva, přičemž Sarajevo je specifické tím, že primátorem může být každý občan Bosny a Hercegoviny s volebním právem, což znamená, že nemusí být ani obyvatelem Sarajeva.

¹⁰ Média a kampaně politických stran.

Za klíčový problém v předvolební kampani označuje neprofesionální chování tištěných médií. Většina článků v daných médiích vychází pouze z jednoho zdroje informací.

S Tomićovým příspěvkem nelze než souhlasit. Svoboda tisku v Bosně a Hercegovině je na vysoké úrovni, ale profesionalita žurnalistů je na tom daleko hůř. Téměř u každého tištěného média v Bosně a Hercegovině je snadno rozpoznatelné, komu dané noviny patří.

Tomić v samotném závěru svého textu navrhuje několik zdokonalení legislativy související s formátem volební kampaně.

3. Závěr

Místní volby v Bosně a Hercegovině představují zajímavý fenomén z hlediska politologického výzkumu. Prolínají se v nich různé volební systémy, které vytvářejí zajímavé efekty.

Ačkoliv se sborník Lokalni izbori 2004. godine – naučene lekcije, respektive Local elections 2004 – lessons learned, pokusil o důkladnou analýzu konkrétních místních voleb, výsledkem je dílo, které nesplnilo očekávání.

Příčin této skutečnosti můžeme najít celou řadu. Nicméně za klíčové lze považovat to, že sborník s největší pravděpodobností nebyl plánován jako produkt konference, ale byl dodatečně poslepován z jednotlivých příspěvků a tak absurdních věcí, jako je desetistránkový ,respektive dvacetistránkový (pokud počítáme i anglickou verzi publikace), seznam účastníků konference.

Sborník pouze odráží to, v jaké situaci se nachází bosenskohercegovská politologie, která zcela postrádá kvalitní domácí tvorbu, což je vzhledem k mnoha specifikům místního politického prostředí nesmírná škoda.